

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**

за участі:

Університет Західної Аттики (Греція)
Університет прикладних наук Південної Вестфалії (Німеччина)
Педагогічний університет Карлсруе (Німеччина)
Інститут просторового менеджменту факультету просторового менеджменту та ландшафтної архітектури Вроцлавського природничого університету (Польща)
Університет агробізнесу і рурального розвитку (Болгарія)
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» (Україна)
Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)
Українська асоціація розвитку менеджменту та бізнес-освіти (УАРМБО) (Україна)
Асоціація експертів сталого розвитку (Україна)
ГО «Інститут східноєвропейських досліджень і дорадництва» (Україна)

Бізнес-моделі для сталого розвитку: виклики та цифрова трансформація

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

(15-16 лютого 2024 р., м. Харків, Україна)

**КОНФЕРЕНЦІЯ
ПРОВОДИТЬСЯ В МЕЖАХ
ВИКОНАННЯ ПРОЄКТУ
ERASMUS+ JEAN MONNET
MODULE "BUSINESS
MODELS FOR
SUSTAINABILITY:
CHALLENGES AND DIGITAL
TRANSFORMATIONS")
(101085651 –
BESUSTAINABLE)**

 Co-funded by
the European Union

Харків – 2024

**Ministry of Education and Science of Ukraine
V. N. Karazin Kharkiv National University**

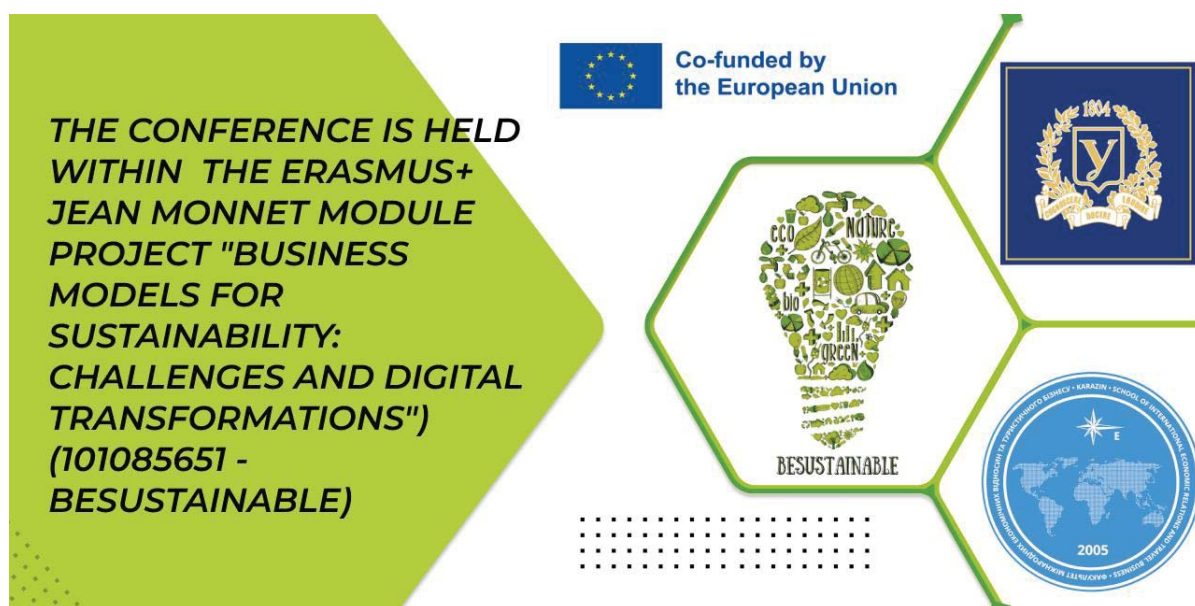
with the participation of:

University of West Attica (Greece)
South Westphalia University of Applied Sciences (Germany)
Institute of Spatial Management, Faculty of Spatial Management and Landscape Architecture,
Wroclaw University of Environmental and Life Sciences (Poland)
University of Agribusiness and Rural Development (Bulgaria)
State Scientific Institution "Institute of Modernization of the Content of Education" (Ukraine)
Lviv Polytechnic National University (Ukraine)
Ukrainian Association for the Development of Management and Business Education (Ukraine)
Association of Sustainable Development Experts (Ukraine)
PO "Institute of Eastern European Studies and Counselling" (Ukraine)

**Business Models for Sustainable Development:
Challenges and Digital Transformation**

**PROCEEDINGS
of International Scientific and Practical Conference**

(February 15-16, 2024, Kharkiv, Ukraine)

Electronic vision

Kharkiv – 2024

УДК 334.722:004+338.1(477)](063)
Б59

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
(№ 544 від 7 грудня 2023 року)*

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет
рішенням Вченої ради Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
(протокол № 4 від 4 березня 2024 року)*

Організаційний комітет:

Голова комітету: **Тетяна МІРОШНІЧЕНКО**, канд. екон. наук, доц.

Заступники голови: **Наталія ДАНЬКО**, канд. екон. наук, доц., **Світлана СТРАПЧУК**, канд. екон. наук, доц., **Олена МИКОЛЕНКО**, канд. екон. наук, доц.

Члени оргкомітету: **Міхаліс КОНІОРДОС**, професор (Греція), **Евальд МІТТЕЛЬШТАДТ**, професор (Німеччина), **Клаудія ВІПКЕ**, професор (Німеччина), **Марія ХЕЛДАК**, професор (Польща), **Катерина АРАБСЬКА**, доцент, (Болгарія), **Анатолій КУЧЕР**, д-р екон. наук професор, старший дослідник (Україна), **Леся КУЧЕР**, д-р екон. наук, проф. (Україна), **Людмила ГОРОХОВА**, директор УАРМБО, (Україна), **Юрій САФОНОВ**, д-р екон. наук, професор (Україна), **Олександра ГУМЕННА**, канд. екон. наук, доцент (Україна), **Олена РЕШЕТНЯК**, д-р екон. наук, проф. (Україна), **Дмитро МИКОЛЕНКО**, д-р іст. наук, доц. (Україна), **Валерій РСЗНІКОВ**, д-р наук з держ. упр., канд. екон. наук, професор (Україна), **Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ**, канд. екон. наук, доц. (Україна), **Ольга БІЛЬОВСЬКА**, канд. екон. наук, доц. (Україна).

Конференція проводиться в межах виконання проекту Erasmus+ Jean Monnet Module “Business Models for Sustainability: Challenges and Digital Transformations”) (101085651 – BeSustainAble).

Бізнес-моделі для сталого розвитку: виклики та цифрова трансформація [Електронний ресурс] : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (15-16 лютого 2024 р., м. Харків, Україна) – Харків. ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2024, (PDF 393 с.)

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Бізнес-моделі для сталого розвитку: виклики та цифрова трансформація» (15-16 лютого 2024 року). Конференція охопила широкий спектр напрямів інтеграції принципів сталого розвитку в план відновлення та декарбонізації економіки України, методології розробки бізнес-моделей у проєктуванні організації, кращих практик впровадження сталих бізнес-моделей у ЄС та Україні, можливостей цифрової трансформації для генерування ідей сталого бізнесу, сталих практик фінансування бізнесу та сталого розвитку та інклюзії в освіті.

Збірник стане вагомим джерелом інформації для всіх, хто зацікавлений у сталому розвитку України та Європейського Союзу і прагне ознайомитися з новими дослідженнями та ідеями науковців.

Матеріали друкуються в авторській редакції мовою оригіналу. Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18300>

УДК 334.722:004+338.1(477)](063)
Б59

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

UDC 334.722:004+338.1(477)](063)
B59

*Conference is registrated in UkrSTI of the Ministry of Science and Education of Ukraine
(№ 544 of December 07, 2023)*

*Approved for posting on the Internet at a meeting of the Academic Council of
V. N. Karazin Kharkiv National University
(protocol No. 4 of March 4, 2024)*

Steering committee:

Head of the committee: **Tetiana MIROSHNYCHENKO**, Ass. Prof. Dr.

Deputy chairpersons: **Natalya DANKO**, Ass. Prof. Dr., **Svitlana STRAPCHUK**, Ass. Prof. Dr.,
Olena MYKOLENKO, Ass. Prof. Dr.

Members of the steering committee: **Michalis KONIORDOS**, Prof. Dr. (Greece), **Ewald MITTELSTÄDT**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Germany), **Claudia WIEPCKE**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Germany), **Maria KHELDAK**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Poland), **Kateryna ARABSKA**, Ass. Prof. Dr. (Bulgaria), **Anatoly KUCHER**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Lesya KUCHER**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Lyudmila HOROKHOVA**, director of UARMBO, (Ukraine), **Yuriy SAFONOV**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Oleksandra GUMENNA**, Ass. Prof. Dr. (Ukraine), **Olena RESHETNIAK**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Dmytro MYKOLENKO**, Ass. Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Valery RYEZNIKOV**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Mykola PYSAREVSKYI**, Ass. Prof. Dr. (Ukraine), **Olga BILYOVSKA**, Ass. Prof. Dr. (Ukraine).

The conference is held within the Erasmus+ Jean Monnet Module project "Business Models for Sustainability: Challenges and Digital Transformations" (101085651 - BeSustainAble).

Business models for sustainable development: challenges and digital transformation
[Electronic resource]: Proceedings of International Science and Practical Conference (of February 15-16, 2024, Kharkiv, Ukraine). – Kharkiv. V. N. Karazin National University, 2024, (PDF 393 p.)

The collection contains the proceedings of the International Scientific and Practical Conference «Business Models for Sustainable Development: Challenges and Digital Transformation»; (February 15-16, 2024). The conference covers a wide range of methods of integrating the principles of sustainable development into the recovery and decarbonization plan of the Ukrainian economy; the methodology of developing business models in the design of an organization; the best practices of implementing sustainable business models in the EU countries and Ukraine; the possibilities of digital transformation for generating sustainable business ideas, sustainable finance practices, and sustainable development and inclusion in education.

The collection is an important source of information for everyone who is interested in sustainable development of Ukraine and the EU and seeks to get acquainted with a state-of-the-art research and ideas.

The proceedings are printed in the author revision of the text in the original language. The authors are responsible for the content of the proceedings.

URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18300>

UDC 334.722:004+338.1(477)](063)
B59

V. N. Karazin Kharkiv National University

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІНТЕГРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ ТА ДЕКАРБОНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	18
ПОГЛЯДИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ЩОДО СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ТЕПЕРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІКИ	18
БАЧИНСЬКА МАРИНА	
КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ОСНОВА ЗБАЛАНСУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУЧАСНИХ ПОТРЕБ ЛЮДСТВА ТА МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ	20
БЕРЕСТЕНКО АЛІНА ЛИСЕНКО АЛЛА	
ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО- ТЕХНІЧНИЙ ПРОСТІР	22
БОДНАР ІРИНА	
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	25
ВЕРХОВОД ІРИНА	
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИХОДУ УКРАЇНИ З МОРСЬКОЇ КРИЗИ	28
ВЛАСЕНКО ІВАН	
РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІМПАКТ- ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	31
ГРЕБЕНЮК НАТАЛЯ	
БАЗОВІ ПРЕДИКТОРИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВІДБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ ВІДНОВЛЕННЯ	34
ГРЕЧАНА СВІТЛАНА	
ОБҐРУНТУВАННЯ ВАЖЛИВОСТІ ДЕКАРБОНІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	37
ДИХА ВАЛЕРІЙ	
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	40
КОКОТКО ОЛЕНА БОДНАР ІРИНА	
ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПЕРЕХОДУ У КРАЇНАХ ЄС	42
КОНОНОВА ОЛЕКСАНДРА	
ЕКОНОМІЧНЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	45
КРУГЛОВ ВІТАЛІЙ	
БІЗНЕС-МОДЕЛІ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПУБЛІКАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ	47
КУЧЕР АНАТОЛІЙ КУЧЕР ЛЕСЯ	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО АГРОПІДПРИЄМНИЦТВА ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	50
ЛАНЧЕНКО ЄВГЕНІЙ	

ОБҐРУНТУВАННЯ ВАЖЛИВОСТІ ДЕКАРБОНІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ДИХА Валерій

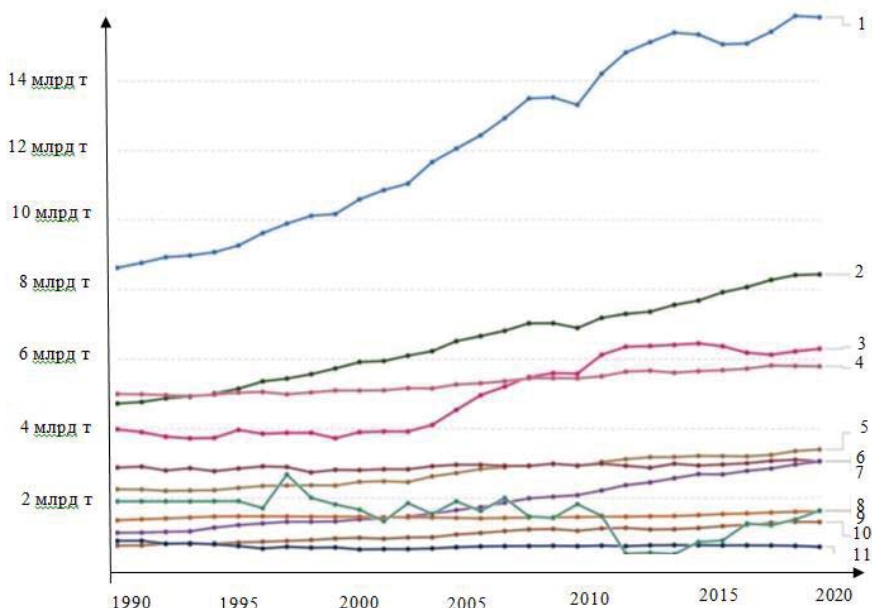
dyhavalera@gmail.com

Хмельницький національний університет

Життєдіяльність людей, функціонування галузей економіки усіх країн світу спричинює негативний вплив на навколишнє середовище. Зміни клімату, втрата біорізноманіття, виснаження природних ресурсів та забруднення навколишнього середовища є проблемами глобального характеру. Умови навколишнього середовища, параметри екології Всесвітньою організацією охорони здоров'я віднесено до ряду найвагомійших чинників, які впливають на здоров'я людини, що актуалізує питання розвитку усіх галузей економіки та організацію життєдіяльності людей на принципах сталості. Низку чинників, які впливають на здоров'я людини як базову складову людського потенціалу в системі цілей сталого розвитку, ґрунтовніше описано у публікації [1].

Науковці звертають увагу на те, що наслідки зміни клімату вже не є лінійними. Подальше підвищення температури призведе до збільшення кількості негативних природних явищ, підсилюючи інтенсивність хвиль тепла та повеней, пожеж, нагрівання океану та затоплення окремих частин суші. Викиди парникових газів протягом 2010-2019 рр. були вищими ніж у будь-якому попередньому десятиріччі, але середньорічні темпи зростання впродовж 2010-2019 рр. (1,3% / рік) були нижчими, ніж впродовж 2000-2009 рр. (2,1% / рік). Міжурядова група експертів з питань зміни клімату в оприлюдненому звіті [2] зазначає, що глобальна температура зросла приблизно на 1,1 °C у 2011-2020 рр. порівняно з 1850-1900 рр. Зростання температури складало (1,09 [0,95–1,20] °C) із більшим підвищенням температури над сушею (1,59 [1,34–1,83] °C), ніж над океаном (0,88 [0,68 до 1,01] °C). Експерти зазначають, що глобальне потепління спричинене діяльністю людини, парниковими газами, в яких переважають CO₂ і метан (CH₄). При існуючих тенденціях обсягів викидів парникових газів очікується, що світ пройде температурний поріг зростання температури 1,5 °C до 2030-х р.

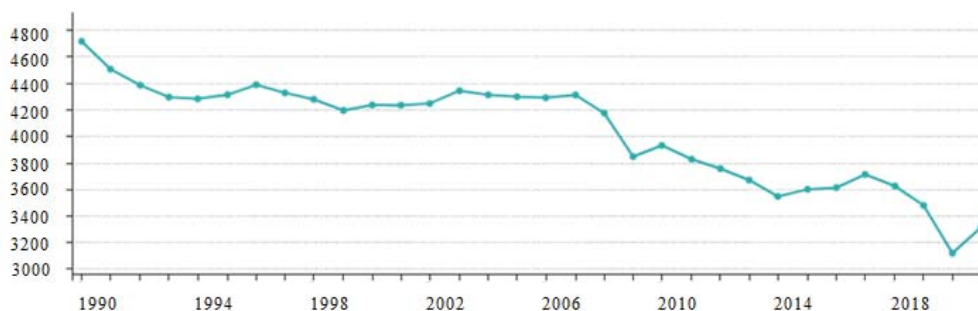
Інформативними є результати дослідження в розрізі галузей, які представлені на рис. 1. Як бачимо, найбільше викидів здійснюється паливно-енергетичним комплексом [3].

*1 – електрика та тепло; 2 – транспорт; 3 – виробництво та будівництво; 4 – сільське господарство; 5 – неконтрольовані викиди; 6 – будівлі; 7 – промисловість; 8 – зміна землекористування та лісове господарство; 9 – відходи; 10 – авіація та судноплавство; 11 – спалювання іншого палива.

Рис. 1. Викиди парникових газів за секторами економіки у світі, CO₂, [3]

Звертаємо увагу на підвищення уваги до обговорення питань декарбонізації, здійснення ефективних заходів зі скорочення викидів у багатьох країнах. Послідовна реалізація політики кліматичної нейтральної економіки ЄС вже призвела до скорочення викидів парникових газів у 2020 р. на 27 % порівняно з 2005 р. [4] (рік початку роботи Системи торгівлі викидами в ЄС). При цьому економіка ЄС у 2020 р. зросла на 23% за 15 років, а ВВП збільшився з 11,9 трлн дол у 2005 р. до 15,4 трлн дол у 2020 р. [5]. Динаміку чистих викидів парникових газів у ЄС відображено на рис. 2.

* Індекс 1990 р. = 100

Рис. 2. Тренд чистих викидів парникових газів ЄС (у т.ч. міжнародної авіації, включаючи LULUCF) за період 1990-2021 рр., [4]

В контексті декарбонізації зазначимо, що ЄС, реалізуючи Європейський зелений курс [6] та глобальні кліматичні заходи згідно з Паризькою угодою [7], прагне досягнути кліматичної нейтральності до 2050 р.; передбачається поглинання екосистемами та технологіями уловлювання і зберігання вуглецю усіх викидів парникових газів, спричинених людською діяльністю. Європейський зелений курс передбачає підвищення ефективності використання ресурсів, відновлення біорізноманіття та зменшення забруднення, перехід до циркулярної економіки, реалізацію системи заходів, спрямованих на розвиток економіки, який охоплює сектори, зокрема, транспорт, енергетику, сільське господарство, будівництво та промисловість. Згідно Плану дій ЄС до 2030 р. в рамках Європейського зеленого курсу встановлено мету скоротити викиди на 55 % порівняно з обсягами 1990 р. [8]. Перехід до кліматично нейтральної економіки є викликом для модернізації галузей економіки, переосмислення ролі кожного члена суспільства, яка має виражатися у відповідних рішеннях та діях, але одночасно й можливістю забезпечення розвитку на принципах сталості.

Україна проголосила про намір досягти кліматичної нейтральності у 2060 р. Станом на 2021 р. Україна скоротила обсяги викидів на 62,5 % від їх рівня 1990 р., проте, такий результат був обумовлений насамперед суттєвим зменшенням обсягів промислового виробництва відносно 1990 р. До 2030 р. передбачено скоротити викиди парникових газів до рівня 35 % порівняно з 1990 р. [9]. Досягнення кліматичної нейтральності потребує впровадження заходів енергоефективності, розвитку відновлювальних джерел енергії, модернізації підприємств, зменшення викидів парникових газів. В контексті повномасштабного вторгнення росії на територію України заходи щодо декарбонізації опинилася під загрозою їх реалізації, цілі в рамках політики кліматичної нейтральності під загрозою їх досягнення. Більше того, війна спричинила низку загроз екологічній безпеці, наслідки яких будуть відчутними роками, що зазначено у публікації [10].

В той же час зазначаємо, що попри виклики війни, деякі ініціативи щодо декарбонізації впроваджуються на національному рівні. Зокрема, у 2023 р. був створений Державний фонд декарбонізації та енергоефективної трансформації, закумульовані кошти якого передбачено спрямувати на розвиток відновлюваних джерел енергії, альтернативних видів палива і заходи скорочення викидів парникових газів. Надходження до Фонду поступають насамперед від

великих промислових підприємств, які сплачують податок на викиди CO₂, планується залучення міжнародних кредитів та грантів [9].

Обговорюються законодавчі ініціативи, спрямовані на забезпечення екологічної безпеки. Їх розгляд та запровадження, аналіз викидів парникових газів за секторами національної економіки та система заходів щодо досягнення цілей кліматичної нейтральності буде предметом подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Диха М.В. Здоров'я людини як базова складова людського потенціалу в системі досягнення цілей сталого розвитку України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 1. С. 20-25. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/8968>
2. Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, H. Lee and J. Romero (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, 184 pp., doi: 10.59327/IPCC/AR6-9789291691647. https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_FullVolume.pdf
3. OurWorld in Data. CO₂ and Greenhouse Gas Emissions. <https://ourworldindata.org/co2-and-greenhouse-gas-emissions>
4. Eurostat Statistics Explained. Greenhouse gas emission statistics - emission inventories. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Greenhouse_gas_emission_statistics_-_emission_inventories
5. European Union Economic Growth 1970-2024. <https://www.macrotrends.net/countries/EUU/european-union/economic-growth-rate>
6. Європейський зелений курс. URL: <https://eur-lex.europa.eu/>
7. Паризька угода. URL: https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf
8. Пакет ЄС «Fit for 55». URL: <https://ecoaction.org.ua/paket-ies-fit-for-55.html>
9. Урядовий портал. Кабінет міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
10. Диха М. Екологічна безпека під призмою війни в Україні. *Глобальні та національні тенденції у галузі наук про життя*: збірник наукових праць за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конференції (6 квітня 2023 р.). Ніжин: ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут». 2023. С. 145-147. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/13751>

Наукове електронне видання

Можна використовувати в локальному та мережному режимах

**БІЗНЕС-МОДЕЛІ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ:
ВИКЛИКИ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ**

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

(15-16 лютого 2024 р., м. Харків, Україна)

Українською та англійською мовами

Видано в авторській редакції

Відповідальні за випуск:

С. І. Страпчук,
О. П. Миколенко

Комп'ютерна верстка:

С. І. Страпчук
С. О. Шестопалова

Підписано до видання 04.03.2024. Гарнітура Times New Roman.
Обсяг 5,3 Мб. Зам. № 28/24

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, 61022, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК No 3367 від 13.01.2009 р.

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна